művészi eredményeket jelentene, talán egészen új törekvéseket szülhetne, ha — eredeti volna. Eredetiség tekintetében egyedül a színészek kiválasztása hozott egy-két esetben meglepetéseket, végre képszerű arcokat, alakokat és mozdulatokat kaptunk s ritkábban a képek beállítása, a színészek játékának stilizáltsága jelentett komolyabb művészi hatást. Tartalmi problémái erősen az utolsó évek francia darabjainak hatása alatt állottak, formaművészete és stílusa pedig Machatyn és a francia eredményeken keresztül az orosz stílusra vezethető vissza. Ez az általános hatás még nem volna baj, ha a befolyás nem jelentkezne feltűnő mértékben. A tragikus megindulás az autókatasztrófával, a beteg férfi szerepe; aztán a másik férfivel kapcsolatban az erőt és egészséget szimbolizáló képek; a zene és tánc szerepét szemléltető képek stb. mind erős és át nem alakított, formált befolyást mutatnak. A rendezőnek nem volt elég ereje, hogy a hatásokat feldolgozza és átalakítsa magában. A darab megoldása eredeti ugyan, erkölcsileg talán inkább elfogadható, mint a hasonló alkotásoké, de lélektanilag annál kevésbbé érthető és hihető, mert váratlanul jön és motíválatlan.

A darab kisebb hibája, hogy a rendező még olyan helyeken sem tudott szabadulni a nyelvi magyarázgatásoktól és megokolásoktól, ahol a kép kifejező ereje elegendő lett volna. No de a magyar filmek színpadi hagyományaitól nehéz elszakadni! Mindenesetre merész lépés volt s ha művészi eredményeiben nem is mutatott kivételes és eredeti teljesítményeket, az első lépés jelentősége s a közönség állásfoglalása (jó néhány hétig futott különböző mozikban) jogosulttá teszik a komoly hozzászólást.

Krampol Miklós

KÖNYVEK

SEBESTYÉN KÁROLY: SHAKESPEARE KORA, ÉLETE, MŰVEI. Rózsavölgyi és Társa kiadása. Budapest, 1936.

Kevés mű szolgálja rendeltetését olyan kitünően, mint ez az előttünk fekvő szép kötet. Szerzője a hazai Shakespeare-irodalom egyik legrégibb és legbehatóbb művelője, fiatalon ragadta meg tárgyának igézete, s ma tudásának teljes érettségében, még mindig ifjúi hévvel, de egyszersmind férfiúi hűséggel is szolgálja azt a feladatot, melynek egy fél emberélet munkáját szentelte: a shakespeari egyéniség rejtelmeinek feltárását. Ezt a könyvét összefoglaló műnek szánta, s mindenekfölött a nagyközönséghez és az ifjúsághoz kíván vele fordulni. Ez a szándék megkétszerezi a vállalkozás terhét, de az eredmény ebben az esetben a „leküzdött nehézség" egyik legszebb példájával örvendeztet meg.

A tudományos apparátust, a tárggyal kapcsolatos kérdések tisztázódásának bonyolult, éber körültekintést kívánó folyamatát a könyv valósággal eltakarítja a zavartalan élvezés útjából, csak a leszűrt eredményekről ad számot, de kor- és életrajz biztossága, az esztétikai ítéletek ereje így is múlhatatlanul kivallja a széleskörű tudásnak és kritikai finom érzéknek azt a gazdag fedezetét, amely nélkül az olvasót valóban meggazdagítani nem lehet.

Igen szerencsés a könyvnek mintegy keretes kompozíciója. A kezdő szakasz felkíséri a mű hősét „a tündöklő csúcs"-ra, legnagyobb remekei-

nek magaslatára. Erről a magaslatról tekint szét a szerző Shakespeare költői géniuszának egész nábobi örökségén. Finom benső kapcsolataik szerint csoportosítja a színműveket, valamennyinek tömör és világos elemzését adja, számot vetve, néhol egyenest leszámolva a körülöttük felburjánzott elméletekkel, föltevésekkel, akárhányszor balhiedelmekkel, de mindig anélkül, hogy a peres anyaggal hivalkodóan nekigyűrközve bíbelődnék; az ítéletet önmagában érleli meg, azután tiszta áttekintéssel ad képet a szóbanforgó alkotásról, — ami legdöntőbb: sohasem feledve azt, hogy nagy költőnek *művészi* termésével van dolga, nem pedig, — ahogy a fogadatlan kommentátorok végeláthatatlan sora képzeli — bármiféle „dokumentációs" anyaggal. Nem tudósi, filozófusi babérokat keresgél Shakespeare homlokára: az ő hősének feje körül a költészet glóriolája ragyog. Könyvének zárófejezete — a költő élete alkonyának megkapó rajza — szintén a kicsinyes körülmények közé hanyatlott alkotói grandiózitásnak fájdalmas méltóságát érezteti.

Sebestyén könyvének a kristályos, előkelően egyszerű stílus is nagy művészi és — nem utolsó sorban — számottevő pedagógiai értéke: az igénytelenség szerény színében a legkülönb igény méltó szolgálata.

Rédey Tivadar.

NAGY ADORJÁN: AZ EMBER TRAGÉDIÁJA ÉS A SZÍNÉSZ. A Színpad kiadása, 1936.

Csekélyszámú színháztudományi irodalmunk figyelemreméltó új munkával gyarapodott. Nagy Adorján, a Nemzeti Színház színésze és játékmestere a magyar színpad legnagyobb és legszebb problémájához fűzve hozzá saját reflekszióit *Az ember tragédiája* helyzetét vizsgálja a színpad lehetőségeivel kapcsolatosan.

Szerző — akinek Lucifer-alakítása a színházbajáró közönség élénk emlékezetében él — többévtizedes impresszióit szélesítette ki az esztétikai felkészülés nagy apparátusával kötetnyi tanulmánnyá. Ha színész nyúl hozzá színpadi problémákhoz, az mindig érdekes, sajátságos és hasznosan egészíti ki az esztétikai gondolatmenetek eredményeit. Az abszolut értékítéletre törekvő megállapítások így bizonyos fokig realizálódnak és az elméletet a színpadi gyakorlat nyelvére fordítja le az, aki ezzel a céllal nyul hozzá.

Az ember tragédiája mint minden igazi klasszikus alkotás, nem kőbefagyott norma, hanem maga az igazi, örök, változó élet. Ebből a megállapításból indul ki a szerző és ennek a figyelembevételével adja meg az alapötleteket a munka egy mai előadásához. Nagy Adorján tanulmánya tulajdonképen „előszó egy rendezőpéldányhoz", amely rendezőpéldány *Az ember tragédiája* egy új előadásának a szcenáriumát foglalná magában. *Egy* előadás, *egy* felfogás elveit rögzíti le, amely a multak tapasztalatainak a felhasználásával, de a mű gyökeréig visszamenően alakul ki, de ami — szükségképen — az idők multával maga is időszerűtlenné és túlhaladottá válik.

Az irodalmárral szemben itt a színpadművész nyul hozzá egy klasszikus munkához, aki több szubjektivitást enged meg a rendezőnek, amint azt általában ki szokták mondani. A rendezőnek ez a szubjektivitása azonban nem kelthet ellentétet az író szándékaival szemben, sőt épen azok fokozott tiszteletbentartásához vezet. A klasszikus drámai munkák minden felújítása pereknek a folytonos újrafelvétele és a rendező látszólagos szabadabb keze nem egyéb, mint esetleges színpadi